

STUDENTSKÉ PŘÍSPĚVKY

Vliv sociálních médií na funkci soudce*

Zdeněk Krivka**

1. Úvod

Jak se náš svět v důsledku impozantního nástupu a rozmachu sociálních sítí jako jsou Facebook nebo Twitter stále zmenšuje, nevyhnou se tyto nové technologie ani justici na celém světě. Snad všichni už o těchto „nových médiích“ někdy slyšeli a velmi dlouhá řada z nás je i denně používá. Zvykli jsme si na ně. Neříkám, že všichni, ale je nás, uživatelů sociálních sítí, relativně nezanedbatelný počet. Mezi uživateli sociálních sítí jsou samozřejmě i soudci. Soudci jsou občané, kteří mají bez pochyby jiný sociální status než většina populace. A proto, že na tomto postavení závisí mj. i samotná možnost toto povolání vykonávat, musí být tento status pod stálým drobnohledem, aby neutrpěl újmu. To ovšem nemusí být jednoduché, hlavně pokud vás mohou sledovat tisíce nebo i miliony lidí. Na sociálních sítích je to možné, ba dokonce pravděpodobné.

* Tento výstup byl vytvořen za podpory z projektu OP VK Věda a vědci pro vzdělanost moderní společnosti (CZ.1.07/2.3.00/35.0005).

** Zdeněk Krivka, student 4. ročníku Právnické fakulty Masarykovy univerzity, Brno.

Každý si vaši osobu může najít a pokusit se stát vaším „přítelem“. Jak se mají soudci v takové chvíli zachovat? A mají vůbec nějaký profil na sociálních sítích vlastnit?

V této práci budu označovat vztah „přátelství“ ve významu online vztahu mezi uživateli sociálních sítí uvozovkami a tradiční pojem přátelství bez uvozovek. Zaměřím se hlavně na síť Facebook, která je ve světě nejrozšířenější.

Zatím se v našich končinách neobjevil žádný do očí bijící případ, kdy by byl soudce vyloučen z rozhodování, protože se s jednou ze stran sporu „přáteli“ na Facebooku. Není to ovšem ale jen otázkou času? Růst sociálních sítí v blízké době, jak potvrzují statistiky¹ a radí zdravý rozum, se zcela jistě nezastaví (pro úplnost uvádím, že existují i opačné názory²). Věkově starší soudci si k těmto technologiím už asi v žádném dramatickém počtu cestu nenajdou, generace mladých

¹ 2012 CCPIO NEW MEDIA SURVEY. *Conference of Court Public Information Officers* [online]. 2012, [cit. 16. 3. 2014]. Dostupné z: <http://ccpio.org/wp-content/uploads/2012/08/CCOIO-2012-New-Media-ReportFINAL.pdf>

² Facebook jako epidemie, má přijít o většinu uživatelů. Je to však jinak. *Technet.cz* [online]. 2014, [cit. 16. 3. 2014]. Dostupné z: http://technet.idnes.cz/facebook-ztraci-uzivatele-dci-sw_internet.aspx?c=A140122_175538_sw_internet_vse

soudců nebo dokonce soudců budoucích, má ale k sociálním sítím většinou bližší vztah. Neměnnou realitou nakonec samozřejmě zůstává, že se osazenstvo soudních institucí obmění právě z řad nyní studujících právníků, kteří využívají Facebook i ke společné diskusi o studiu a kteří si s sebou do kanceláře (a možná i do soudní síně) vezmou nejenom svůj facebookový profil, ale s ním i mnoho svých „přátel“.

V rámci úvodu je tak nutno podotknout, že tato práce vychází z právního prostředí Spojených států amerických, kde pověřené státní výbory a komise již v minulosti vypracovaly svá stanoviska, týkající se předmětné problematiky. Výborem je instituce, která je zakládána na základě závazných pravidel každého konkrétního státu. Tyto pravidla poté dávají určitému orgánu tohoto státu pravomoc založit tento výbor. Často to bývá nejvyšší soud³. Setkáváme se také s jinými orgány, které takovou pravomocí disponují⁴. Členové výboru jsou obvykle soudci z celého spektra soudů (např. soudci správních, rodinných, vrchních a jiných soudů, nebo vysloužilí soudci nejvyšších soudů) nebo advokáti z advokátní komory konkrétního státu. Stanovisko je poté výsledkem činnosti pověřeného výboru, jenž může být, v závislosti na právním nastavení konkrétního státu federace, pro soudce závazné či pouze poradní (drtivá většina je právě charakteru poradního⁵). Jedná se tedy o konkretizaci a rozvedení ustanovení etických kodexů, jež pracují s pojmy obecnějšími.

První část článku se věnuje obecným argumentům pro i proti soudcovskému využívání sociálních médií. Zdůraznil bych to, že jde opravdu o argumenty obecnějšího rázu, na konkrétních případech a stanoviscích kompetentních výborů se poté podíváme na detailnější výhody a nástrahy této aktivity soudců.

Dále čtenáře seznámím s relevantními ustanoveními Modelového kodexu chování soudců, který vydala Americká právní komora. Jedná se o nezávaznou, nicméně velmi vlivnou inspiraci pro jednotlivé státy federace při uzákoňování jejich vlastních závazných kodexů.

Poté rozliším pojmy tradičního přátelství a „přátelství“ v režimu sociálních sítí. Cílem je ukázat, že nemůže být pochyb o jiné povaze těchto zdánlivě totožných pojmů, na které je možné narazit v každé části této

³ Příkladem je stát New Jersey (<http://www.judiciary.state.nj.us/rules/r2-15.htm>), stát Florida (<http://www.jud6.org/legalcommunity/legalpractice/opinions/jecopinions/petition.html>) nebo také stát Ohio (<http://www.gongwer-oh.com/public/130/supcsc.pdf>).

⁴ Například ve státě New York je tato pravomoc svěřena Hlavnímu správci soudů (<http://codes.lp.findlaw.com/nycode/JUD/7-A/212>).

⁵ SILVERMAN, Scott J., A NATIONAL SURVEY OF JUDICIAL ETHICS ADVISORY ORGANISATIONS, Countyjudges.com [online]. 1996. [cit. 16. 3. 2014]. <http://www.countyjudges.com/articles/survey.htm>

práce. Případné nejasnosti by poté mohly zapříčinit zbytečná nedorozumění při četbě článku.

Následující část již zmiňuje teoretická řešení, jak s problematikou chování soudců na sociálních sítích naložit. Nabízí se tři příbuzná řešení, kdy dvě z nich jsou i reálně využívána.

Poslední část provází účinnou úpravou v podobě nezávazných stanovisek v několika amerických státech, ve kterých byl již tento problém adresován. Snahou autora bylo postihnout rozdíly úprav zvolených jednotlivými státy. Zavítáme i do Izraele, který se relativně nově zařadil mezi státy, které mají chování soudců na internetu upraveny. Závěr této části je věnován situaci v České republice, kde na relevantní úpravu zatím čekáme.

2. Měli by soudci sociální média používat?

Pro odpověď na tuto otázku je nutné nejdříve sebrat, co se rozumí sociálními médii. Sociální média se definují jako „forma elektronické komunikace skrz níž uživatelé vytvářejí online komunity k sdílení informací, nápadů, osobních zpráv a dalšího obsahu, jako jsou videa, fotografie a hudba“.⁶ Označují se také jako „nová média“, „sociální sítě“ nebo „stránky sociálních sítí“ (v angličtině Social Networking Sites“, dále jen „SNS“)

Abychom opravdu dobře porozuměli tomu, jaký vliv mají SNS na společnost, pojďme si přiblížit jejich vývoj v číslech. Například Facebook byl založen v roce 2004 jako univerzitní sociální síť.⁷ Za osm let poté již překonal hranici miliardy aktivních uživatelů⁸. Dnes se drží na čísle 1,31 miliardy aktivních uživatelů za měsíc.⁹ Twitter je s 645 miliony uživatelů na druhém místě.¹⁰

⁶ Social media. *Merriam-webster* [online]. 2014, [cit. 16. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.merriam-webster.com/dictionary/social%20media>.

⁷ Přesně před devíti lety vznikl Facebook. Dnes má víc než miliardu uživatelů. *Český rozhlas* [online]. 2013, [cit. 16. 3. 2014]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/zpravy/technika/_zprava/1170362.

⁸ Počet aktivních uživatelů Facebooku překonal miliardu. *Česká televize* [online]. 2012, [cit. 16. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/media-it/198374-pocet-aktivnich-uzivatelu-facebooku-prekonal-miliardu/>

⁹ Facebook statistics. *Static Brain* [online]. 2014, [cit. 16. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.statisticbrain.com/twitter-statistics/>.

¹⁰ Twitter statistics. *Static Brain* [online]. 2014, [cit. 16. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.statisticbrain.com/twitter-statistics/>.

2.1. Důvody pro

Pokud nyní pomineme jejich profesi a podíváme se na jejich motivaci používat sociální média jako každý jiný člověk, musíme dojít k závěru, že existují ospravedlnitelné důvody, proč si založit účet na Facebooku. Nabízí se například vyhledání přátel z mládí. Vaše „zed“ na Facebooku může také při správném nastavení velmi spolehlivě suplovat jiný zdroj aktuálních informací o dění ve světě.

SNS dále umožňují (přístupnou a bezplatnou formou) úspěšně komunikovat s desítkami, stovkami nebo tisíci lidí. Sdílet s lidmi svoje názory nebylo nikdy jednodušší. Tyto sítě jsou dále využívány k reklamě, jinému zviditelnění nebo propagaci.

„Soudce má větší šanci předat dál spravedlnost, pokud je obeznámen s událostmi a nadšeními své doby.“¹¹ S tímto názorem se plně ztotožňuji. Soudce si totiž může mnohem lépe spojit první s posledním a odvodit z toho svůj posudek situace, a tedy i své závazné rozhodnutí. Odrhnutí se od reality, společenského života, aktuálního dění a nebo dokonce kontaktu s ostatními lidmi, nemůže soudci prospět ani v profesionálním životě a ani v životě osobním.

Pokud je soudce s internetovou sítí seznámený a nebo internet běžně využívá, musí mít lepší předpoklady k tomu, aby o těchto, snad už ani není na místě říci nových (internet je už neodmyslitelnou součástí života téměř každého moderního člověka), technologiích byl schopen správně rozhodovat. Například v roce 1967 rozhodoval Nejvyšší soud Spojených států (anglicky Supreme Court of United States, dále jen „NSUSA“) kauzu o tom, jestli musí mít stát soudní příkaz k tomu, aby mohl odposlouchávat telefony.¹² Je jisté, že při zvažování svých postojů soudci využili to, že byli důvěrně seznámeni se souvislostmi a samotným fungováním telefonu. Stejně tak můžeme doufat, že pokud přijde před NSUSA (nebo jakoukoliv jinou srovnatelnou instituci) případ týkající se SNS, byla by znalost této tematiky stejně užitečná.¹³

¹¹ MCKAY, Robert B., *The Judiciary and Nonjudicial Activities*, 35 *Law and Contemporary Problems* [online]. 1970, s. 4. [cit. 16. 3. 2014]. Dostupné z: <http://scholarship.law.duke.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3274&context=lcp>.

¹² Rozsudek Nejvyššího soudu Spojených států *Katz v. United States* ze dne 18. 12. 1967, 389 U.S. 347 (1967).

¹³ SUMMERS, John S.; SMITH, Maureen P. *Judges and Online Social Networking. The Bureau of National Affairs* [online]. 2013, s. 4 [cit. 11. 11. 2014]. Dostupné z: http://www.hangle.com/ufiles/summers-smith_judges_and_social_networking.pdf.

2.2. Důvody proti

Naproti výše uvedenému může být každá soudcovská aktivita na sociálních sítích považována za náznak korupce nebo předpojatosti. Každý „přítel“ může být potencionálně rizikový, jelikož není možné vyloučit jeho účast v budoucích případech, které může soudce rozhodovat. U starších či technicky neučených soudců může také dojít k tomu, že se ve všech funkcích SNS neorientují a vystaví se svou nešťastnou chybou veřejnému posměchu, když například zveřejní fotku, která měla být veřejnosti skryta, ale ve skutečnosti byla přístupná. K dalším možným problémům se dostaneme níže.

3. Přátelství v. „Přátelství“

Je jisté, že poté, co přišly SNS do masové pozornosti velké části populace, dostal pojem přátelství další rozměr. „Přáteli“ se v této době mohou stát během 10ti vteřin řezník z Libye a tanečnice z Vietnamu bez toho, aby se kdykoliv potkali. Je to jiné přátelství, než v tradičním smyslu. Komunikace je také jiná – přes funkci „chat“ si lidé stále mohou vyměňovat své názory, pocity a dojmy. Chybí ovšem všechna gestikulace a mimika, jež je většina toho, co člověk při klasické mezilidské komunikaci vnímá. Emotikony nemohou tuto složku komunikace ani v nejmenším nahradit. Tato ochuzená komunikace je tedy jednou z charakteristik a součástí novodobé verze „přátelství“.

3.1. Tradiční přátelství

Prvně se ovšem pojďme podívat, jak jsme nazírali na přátelství soudců před nástupem nových médií. Traduje se, že i tehdy, kdy byl Aaron Burr souzen pro velezradu, předseda NSUSA John Marshall s ním nepřestal hrát šachy. Antonin Scalia se nechal slyšet, že blízké sociální vztahy mezi soudci NSUSA a státními úředníky (myšleno s těmi v byrokratické hierarchii na nejvyšších postech) nejsou neobvyklá a nejsou důvodem k podjatosti. Dále Scalia poznamenal, že například soudce NSUSA Holmes pravidelně obědval s prezidentem Theodorem Rooseveltem.¹⁴

Z kauz vztahujících se k tomuto tématu je zřejmé, že pouhé přátelství nevytváří dojem nepřístojnosti. Soudy se v takových případech chovají rozumně a každý případ hodnotí individuálně – „sociální vztahy mají nespočet podob, a proto by nebylo nerozumné je všechny obsáhnout v jednom testu.“¹⁵

¹⁴SUMMERS; SMITH, op. cit. s. 4.

¹⁵ Rozsudek Odvolacího soudu, 7. obvodu *United States v. Murphy* z 27. 9. 1985, 768 F.2d 1518.

Obecně se tedy americké soudy zabývají tím, jak blízké je ono přátelství, jež je v konkrétní kauze hodnoceno. Pokud soudce hraje karty nebo se jiným podobným způsobem socializuje s žalovaným „několikrát v roce“¹⁶, není to důvodem pro vyloučení soudce. Podobným způsobem se soudy staví k tomu, když je soudce známým svědkem. V případě citovaném pod čarou se jednalo o svědka, jehož výpověď byla v souladu s výpověďmi ostatních svědků.¹⁷

3.2. „Přátelství“ v režimu SNS

Z několika předchozích odstavců víme, že přátelství soudce s někým ve sporu zapojeným není samo o sobě důvodem pro vyloučení soudce. Vztahuje se tento fakt i na nový druh „přátelství“? Dozvíme se, že tak jednoduchý závěr nemůžeme v tomto případě udělat. Pokusím se zde nastínit, proč tomu tak je.

Jako první důvod uvedu ten, že technologie SNS dovoluje, aby stránku soudce mohl spravovat někdo jiný než tento soudce. Nemám zde ani tak na mysli případ, kdy by se někdo ze své vlastní iniciativy rozhodl za soudce na SNS vydávat. Jde mi spíše o ty případy, kdy je soudce sám tím iniciátorem vzniku profilu na sociální síti. Poté soudce „deleguje“ pravomoc profilu spravovat někomu jinému - například svému stážistovi. Tento stážista poté vystupuje v očích veřejnosti, která nevidí do zákulisí profilu, jako sám soudce. Jistě, stážista by nejspíše posílal komentáře a statusy pouze na přání soudce samotného, nicméně je zde stále nebezpečí, že by jakákoliv nešťastná chyba, překlep nebo nedorozumění bylo příčinou toho, že soudcův respekt (nebo důvěra veřejnosti v jeho osobu) utrhá ránu.

V situaci, kdy se soudce rozhodne využít například funkci „chat“, což je vlastně elektronická forma komunikace na pomezí dopisování a rozhovoru, kdy vámi odeslaná zpráva přijde druhému (nebo je možné přizvat do „konverzace“ další uživatele, čímž se z dialogu stane konference) téměř okamžitě, může reálně nastat další problém. Tím, že soudce zmáčkne klávesu „Enter“, v podstatě umožní adresátovi této zprávy libovolně se zprávou manipulovat. Nabízí se například další šíření do té doby relativně soukromého sdělení. To samé můžeme ovšem říci i o e-mailech, které soudci bezpochyby velmi často využívají, a nikdo si zřejmě nemyslí, že by soudcům mělo být zakázáno využívat technologie elektronického dopisování.¹⁸

¹⁶ Rozsudek Odvolacího soudu Luisiany, 3. obvodu *O'Neil v. Thibodeaux*, z 6. 3. 1998, 709 So. 2d 962, 968.

¹⁷ Rozsudek Odvolacího soudu Nového Mexika *Roybal v. Morriss* z 30. 8. 1983, 669 P.2d 1100.

¹⁸ SUMMERS; SMITH, op. cit. s. 5.

4. Typy řešení

Nyní přejdeme k tomu, jak je tedy možné se k soudcovskému využívání SNS postavit z pozice regulátora pravidel, jimiž se soudci řídí. Existují zde tři základní řešení, která je v realitě možné zvolit¹⁹:

Prvním případem je absolutní zákaz soudci jakkoliv se na sociálních sítích realizovat, což není nejšťastnější řešení z několika následujících důvodů. Samotný vznik soudcova profilu a tedy počátek jeho „virtuálního života“ není nikde zakázán a nemůže sám o sobě zapříčinit vznik dojmu nepřístojnosti. Jak se SNS stále více stávají součástí života celé lidské společnosti, je žádoucí, aby měli soudci s těmito technologiemi vlastní zkušenost a byli schopni informovaně rozhodovat kauzy související se SNS. Asi nikoho nepřekvapím, když napíši, že pro svou restriktivnost nebylo toto řešení do tohoto dne zvoleno žádným výborem či komisí, které měly za úkol zformulovat poradní stanovisko.

Druhou variantou je pravidlo stanovící, že soudcům je používání SNS dovoleno bez možnosti soudit případy, jejichž součástí jsou jejich „přátelé“. Zde se dostáváme k volbě, jež dovoluje soudcům, aby byli na SNS aktivní, ale pokud si někoho „přidají do svých přátel“, stačí to k jejich vyloučení z rozhodování věci, ve které jeho „přítel“ vystupuje.²⁰ Detailněji je o tomto způsobu poreferováno v níže uvedených kapitolách týkajících se USA, konkrétně potom států Florida a Kalifornie.

Poslední řešení soudci umožňuje být součástí sociálních sítí. Zároveň ovšem „přátelství“ nezakládá bez dalšího důvod pro vyloučení soudce pro podjatost. Přináší ovšem problém s tím, že je nyní nutné uvažovat nad tím, jak vyselektovat případy, ve kterých je pro tento důvod možné soudce vyloučit. Rozhodovat tedy budou konkrétní okolnosti každé věci.²¹ „Kontext je významný“.²²

5. Exkurz do relevantních stanovisek

Nyní se budu snažit přiblížit čtenáři, kde je vlastně možné zjistit, jak je chování soudce upraveno formou stanovisek, jež vydávají výbory ustavené z řad práv-

¹⁹ SUMMERS; SMITH, op. cit. s. 6.

²⁰ SUMMERS; SMITH, op. cit. s. 6.

²¹ WILKINSON, Thomas. Judges and Social Media. [online]. 2013, s. 2 [cit. 16. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.cozen.com/Templates/media/files/LEGAL%2016871329v1%20Judges%20and%20Social%20Media%20-%20PBA%20Civil%20Lit%20Newsletter%20%287%29%20%20%20.pdf>.

²² Oficiální stanovisko č. 462 Americké právní komory ze dne 21. 2. 2013, s. 2. Dostupné z: http://www.americanbar.org/content/dam/aba/administrative/professional_responsibility/formal_opinion_462.authcheckdam.pdf.

níků. Nejčastěji jsou členy samozřejmě soudci a advokáti. Stanoviska nejsou sama o sobě závazná, mají poradní charakter a vždy rozvíjí etický kodex každého státu tím, že specifikují konkrétní problém a podají vysvětlení, jakým způsobem se bude problém řešit. Mimo stanovisek týkajících se chování soudců na SNS existují samozřejmě i další stanoviska zabývající se příbuznými etickými problémy.

5.1. USA

Stále ještě nevíme, jak praxe odpovídá na konkrétní otázky typu: Může být soudce „přítelem“ advokáta, strany sporu nebo svědka během probíhajícího řízení? A zakazuje nějaké ustanovení soudci mít svůj vlastní profil na SNS?

Prvně se podívejme na tuto problematiku ve Spojených státech amerických. Věnujme pozornost Modelovému kodexu chování soudců (v anglickém originále „Model Code of Judicial Conduct“)²³, který je tím dokumentem, který nezávazně stanoví, jak se mají soudci po svém jmenování chovat. Byl v roce 1990 přijat Americkou právní komorou (American Bar Association, dále jen „ABA“) a jeho principy se prolínají všemi Kodexy etiky soudců, které má každý stát své vlastní.²⁴ Zde je nutné si ujasnit, že tento Modelový kodex není pro nikoho právně závazný. Jeho význam je pouze poradní. Co už ovšem závazné je, jsou zmíněné Kodexy etiky soudců, jež ale z Modelového kodexu vždy vycházejí. Tato sbírka pravidel z dílny ABA je strukturována pomocí kánonů, který obsahuje pravidla. K těmto pravidlům jsou připojeny komentáře. Pravidlo 1.1 nastiňuje, jak má být vyřešena otázka závaznosti jednotlivých kodexů pro soudce: „Soudce se řídí právním řádem, včetně Kodexu chování soudců“. Vyloučení soudce z projednávání případu je poté upraveno v pravidle 2.11.

Relevantní je ve světle tématu této práce Kánon 1, který říká: „Soudce musí prosazovat a přijmout za své nezávislost a nestrannost soudnictví. Musí se vyhnout nepřístojnostem nebo náznakům nepřístojnosti.“²⁵ Pravidlo 1.2 dále rozvádí, že soudce se neustále musí cho-

vat takovým způsobem, který prosazuje veřejnou důvěru v nezávislost, integritu a nestrannost soudnictví. Soudce se musí vyhnout nepřístojnosti a náznakům nepřístojnosti. Za zmínku určitě stojí, že tímto způsobem, který jsem zde nastínil, se musí soudce chovat jak během svého profesního života, tak i během svého života osobního.

Komentář 1 k pravidlu 1.2 navazuje, že „Důvěra veřejnosti v soudnictví je narušována nevhodným chováním [soudců] a chováním, které vytváří náznak nepřístojnosti.“ Komentář 5 stejného pravidla vysvětluje, jak si vyložit pojem náznaku nepřístojnosti: „V případě, že chování by u rozumně uvažujících lidí vytvořilo vjem toho, že soudce porušil tento Kodex nebo se choval jiným způsobem, který se nepřiznivě odráží na soudcově cti, nestrannosti, povaze nebo vhodnosti pracovat na pozici soudce.“

Pravidla uvedená v předchozích odstavcích ale nemůžeme vykládat tak, že by měl soudce vést život v izolaci a v karanténě. Dokonce i Modelová pravidla soudcům výslovně dovolují účastnit se i jiných společenských akcí než pouze „sponzorovaných organizací nebo státními institucemi spojené s právem, právním systémem nebo administrativou justice.“²⁶

Modelový kodex pracuje s pojmy *skutečné* a *zdánlivé* nestrannosti. Za *skutečnou* nestranností je považován stav, kdy je soudce reálně nestranný. O podjatosti tedy nemůže být v tomto případě řeč. *Zdánlivou* nestrannost je možné popsat tak, že k vyloučení soudce stačí, aby v rozumně uvažujícím pozorovateli vyvolal silný dojem toho, že není schopen rozhodnout věc nestranně. Všechny kodexy a stanoviska se soustředí pouze na regulaci nestrannosti *zdánlivé*. Nezáleží tedy na tom, jestli se soudce sám cítí nepodjatě, nebo jestli lže a podjatě se cítí.²⁷ Tato koncepce nestrannosti je v judikatuře Ústavního soudu ČR taktéž uvedena²⁸. Ústavní soud mluví o nestrannosti *subjektivní* (skutečné) a *objektivní* (zdánlivé). Evropský soud pro lidská práva ve své praxi také pracuje s obdobným pojetím nestrannosti (liší se znovu pouze terminologicky). V jeho pojetí se jedná o *subjektivní* (obdoba skutečné nestrannosti) a *objektivní* (obdoba nestrannosti zdánlivé) *test*.²⁹

²³ Modelový kodex chování soudců Americké právní komory [online]. 2011, [cit. 16. 3. 2014]. Dostupné z: http://www.americanbar.org/groups/professional_responsibility/publications/model_code_of_judicial_conduct.html.

²⁴ MILLIGAN, Scott. Social Media and Judicial Ethics [GUEST POST]. *Wassom.com* [online]. 2013.[cit. 16. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.wassom.com/social-media-and-judicial-ethics-guest-post.html>.

²⁵ WILSON, Aurora. Let's be Cautious Friends: The Ethical Implications of Social Networking for Members of the Judiciary. *Washington Journal of Law, Technology & Arts* [online]. 2012, str. 7.[cit. 16. 3. 2014]. Dostupné z: <https://digital.law.washington.edu/dspace-law/bitstream/handle/1773.1/11112/7WJLTA225.pdf?sequence=6>.

²⁶ Modelový kodex chování soudců Americké právní komory [online]. 2011, [cit. 16. 3. 2014]. Dostupné z: http://www.americanbar.org/groups/professional_responsibility/publications/model_code_of_judicial_conduct.html.

²⁷ MILLIGAN, op. cit.

²⁸ Např.: Usnesení Ústavního soudu *sp. zn. II. ÚS 317/99* ze dne 12. 6. 2001 nebo Usnesení Ústavního soudu *sp. zn. II. ÚS 1009/14 #1* ze dne 21.5. 2014.

²⁹ Např.: *Fey proti Rakousku*, rozsudek senátu ESLP ze dne 24. 2. 1993, stížnost č. 14396/88, bod 28; *Findlay proti Spojenému království*, rozsudek senátu ESLP ze dne 25. 2. 1997, stížnost č. 22107/93, bod 73; *Micallef proti Maltě* rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 15. 10. 2009, stížnost č. 17056/06, bod 93.

Soudce by se měl naprosto zdržet toho, aby komentoval či se jakkoliv jinak dotýkal kauzy, kterou právě rozhoduje. Známý je případ ze Severní Karolíny, kdy se soudce virtuálně „spřátelil“ s obhájcem obžalované strany během řízení ve věci, ve které šlo o péči o děti. To mu ovšem ještě nebylo málo a dokonce i celý případ na SNS komentoval. Když strany právě diskutovaly o smíru, soudce na svůj profil sdílel status v tomto znění: „*na výběr ze dvou dobrých rodičů*“ a „*on se ještě asi k soudu vrátí*“. Krátce nato napsal, že „*mám poslední den řízení*“. Na zeď obhájce shodně napsal: „*máš poslední den řízení*“. Soudní komise soudce za toto chování napomenula (i přesto, že se onen soudce sám z řízení později vyloučil), jelikož se nezvládl „*chovat po celý čas takovým způsobem, aby prosazoval důvěru veřejnosti v integritu a nestrannost soudnictví*“ – tedy v souladu s kodexem chování soudců.³⁰ Soudce dále nesmí vyhledávat jakékoliv informace o stranách sporu nebo svědcích ani nijak jejich profily monitorovat.³¹

Setkáváme se konečně také s Formálním stanoviskem Americké právní komory č. 462 z 21. února³², 2013. Pro upřesnění dodávám, že toto formální stanovisko také není závazné, ale podobně jako jiná poradní stanoviska (a Modelový kodex ABA) má také argumentační a přesvědčovací význam.

Výbor ABA došel k závěru, že „*prostý pojem vztahu [na elektronických sociálních médiích] nemůže být sám o sobě známkou toho, jak intenzivní je vztah soudce ke konkrétní osobě.*“ Dále bylo ve stanovisku ovšem řečeno, že „*pokud soudce ví, že strana, svědek nebo právník před ním vystupující jsou jeho „přáteli“ na SNS, musí vzít na mysl, že takový vztah ho může učinit podjatým a musí tento vztah posunout na úroveň vztahu, který je tradičně možno považovat za důvod k podjatosti.*“ Měl by tedy aplikovat standardní proceduru, která předchází tomu, když soudí svého přítele z reálného života.

Vzhledem k tomu, že závazné soudcovské kodexy a pravidla jsou v amerických státech velmi podobná, mohlo by se zdát, že i jednotlivá poradní stanoviska, která se již konkrétně zaměřují na zde probíranou problematiku, budou taktéž podobná. Opak je ovšem pravdou a nejedna státa se liší od dalších, a to i v zásadních otázkách zde probíraných. Přesuňme se z federální úrovně k samotným státům.

Během let 2009 a 2013 vydala Florida hned pět etických stanovisek. Jedná se o stát, kde jsou etická stanoviska nejrestriktivnější. Stanovisko Poradního výboru pro soudcovskou etiku z 17. listopadu 2009

³⁰ MILLIGAN, op. cit.

³¹ WILSON, op. cit. s. 11.

³² Oficiální stanovisko č. 462 Americké právní komory ze dne 21. 2. 2013. [online] Dostupné z: http://www.americanbar.org/content/dam/aba/administrative/professional_responsibility/formal_opinion_462.authcheckdam.pdf.

č. 2009-20³³ vyvolalo v Americe relativně velké pozdvižení z řad veřejnosti. Nejenom protože bylo jedno z prvních, ale také protože zakazovalo soudcům „přátelství“ se na SNS s právníky, kteří před ním vystupují v konkrétní věci. Stejně tak nesmí přijmout návrh na „přátelství“, pokud mu ho advokát pošle. Výbor nicméně dále stanovil možnost advokátů stát se „fanouškem“ soudce na SNS v případě, že soudcům volební výbor spravuje jeho stránku v rámci voleb. Možnost spravovat profil ve jménu soudce byla volebnímu výboru stanoviskem také potvrzena.³⁴

Soudcovo „přátelství“ s advokátem by během soudního řízení vyvolávalo dojem, že je tento advokát, jako soudcům „přítel“ na SNS, ve výjimečné pozici k ovlivňování soudce. Alespoň to říká floridský výbor. I ve floridském pojetí se ovšem jedná pouze o advokáty, kteří mají reálnou šanci se před soudce dostat. Dojem podjatosti tedy podle výboru nevzniká, pokud má soudce „v přátelích“ advokáta, který má praxi jinde než-li v soudcově jurisdikci, nebo kterého již zařadil na seznam advokátů, proti kterým se cítí zaujatý a jejichž věci tedy stejně nerozhoduje.³⁵

Dochází zde ovšem k chybné presumpci, že „přátelství“ na SNS je to samé, jako přátelství v běžném životě. Minorita výboru, který stanovisko vydal, se vyslovila proti této tezi. Názor přehlasované menšiny byl také mnohem lépe přijímán odbornou veřejností a soudy.³⁶ Argumentace minority dává jistě větší smysl: „*dnes již termín „přítel“ na sociálních sítích pouze stanoví, že se spíše jedná o známost nebo vzdálenější kontakt. Takové označení nemůže vyjadřovat význam přítele v tradičním slova smyslu – tedy osobu citově či osobně lnoucí k jiné osobě.*“³⁷

Ve státě New York se stalo klíčovým stanovisko č. 08-176 Poradního výboru státu New York³⁸, které je o poznání otevřenější než stanovisko floridské. Podle

³³ Poradní stanovisko Výboru pro chování soudců státu Florida č. 2009-20 ze dne 17. 11. 2009, Dostupné z: <http://www.jud6.org/LegalCommunity/LegalPractice/opinions/jeacopinions/2009/2009-20.html>.

³⁴ BROWNING, Johm. Why Can't We Be Friends? Judges' Use of Social Media. [online]. 2014, str. 35 [cit. 16. 3. 2014]. Dostupné z: <http://lawreview.law.miami.edu/wp-content/uploads/2011/12/Why-Cant-We-Be-Friends-Judges-Use-of-Social-Media.pdf>.

³⁵ Poradní stanovisko Výboru pro chování soudců státu Florida č. 2009-20 ze dne 17. 11. 2009, Dostupné z: <http://www.jud6.org/LegalCommunity/LegalPractice/opinions/jeacopinions/2009/2009-20.html>.

³⁶ BROWNING, op. cit. s. 5.

³⁷ Poradní stanovisko Výboru pro chování soudců státu Florida č. 2009-20 ze dne 17. 11. 2009, Dostupné z: <http://www.jud6.org/LegalCommunity/LegalPractice/opinions/jeacopinions/2009/2009-20.html>.

³⁸ Poradní stanovisko č. 08-176 Poradního výboru o soudcovské etice státu New York ze dne 29. 1. 2019. [online]. Dostupné z: <http://www.nycourts.gov/ip/judicialethics/opinions/08-176.htm>.

něj není žádný zásadní rozdíl mezi socializací skrze sociální média a osobní socializací. To samé se dá říci i o elektronické komunikaci a komunikaci osobní. Zde ani nebylo řešeno, jestli se soudce může na sociálních sítích realizovat, ale rovnou to, jak se má v takové situaci chovat. Soudce si musí být vědom veřejného charakteru svých aktivit na SNS, potenciálně možného vlivu, který by na něj mohl jeho „přítel“ mít, a možnosti toho, že by mohli lidé začít využívat SNS k vyhledávání právní pomoci.

Kalifornské stanovisko 66³⁹ je obecně považováno za dobře napsané a užitečné. Soudce může na SNS vystupovat a může mít „v přátelích“ dokonce i právníka, který před ním může vystupovat. V tomto případě musí ovšem tuto skutečnost veřejně oznámit a musí si onoho právníka, který je součástí konkrétní právě projednávané kauzy, z „přátel“ odebrat.

Mezi další státy, které již konkrétní stanovisko přijaly, se řadí Kentucky⁴⁰, Tennessee⁴¹, Oklahoma⁴² a Ohio⁴³. Stanoviska těchto států jsou velmi podobná zde širěji rozvedeným stanoviskům. Nebudu se jimi tedy dopodrobna zabývat. Pro zajímavost a možnost nahlédnutí je ovšem uvádím do poznámek pod čarou.

5.2. Izrael

Izrael je další z mála zemí, která si je vědoma možných problémů souvisejících s boomem SNS. Nenechává tedy věcem volný průběh.⁴⁴ Speciální výbor, jenž vznikl v září roku 2012, si jako první otázku položil, zda tyto aktivity zakázat úplně, nebo jak tyto aktivity omezit. Jelikož se výbor nakonec shodl na tom, že úplný zákaz SNS je nevhodný, budou muset izraelscí soudci projít semináři, kde budou zdůrazněna nebez-

pečí, která SNS skýtají. Podle výboru je dále nepotřebné rozšiřovat stávající etický kodex – pravidla v něm obsažená se jednoduše aplikují i na SNS. „*Soudce musí užívat SNS opatrně, střídavě, s respektem a způsobem adekvátním k jeho vážené pozici – přesně tak, jak se musí chovat v reálném světě.*“⁴⁵

V rámci svého poradního stanoviska z ledna roku 2014 tento výbor doporučil, aby soudci mohli dále tyto sítě využívat, ale bude jim zakázáno „přátelit“ se s advokáty. V případě, že jim advokát pošle výzvu k přijetí „přátelství“, musí ji soudce odmítnout s výjimkou případů, kdy se jedná o advokáta, kterému bylo již v minulosti zakázáno před soudcem pracovat v důsledku předchozích vztahů mezi nimi. Vzhledem k tomu, že soudci mohou stěžejně vědět, na které advokáty mohou v rámci svých profesních životů narazit, doporučuje se jim, aby preventivním způsobem hrozícím situacím zabránili.

Výbor dále poznamenal, že tento typ „přátelství“ může vzbudit v člověku dojem, že dochází k ovlivňování soudce. Samotné „přátelství“ ale není automatickým ospravedlněním pro diskvalifikaci soudce ve věci, jejíž součástí je „spřátelený“ advokát. Soudci by totiž měli využívat SNS pouze pro osobní záležitosti. Etická pravidla se ovšem vztahují i na tuto aktivitu soudců. Stávající pravidla jim tedy mimo jiné zakazují zveřejňování svých politických názorů, veřejnou podporu politickým subjektům nebo podporu stanovisek těchto subjektů. Dále není dovoleno jakýmkoliv způsobem zmiňovat ani komentovat řízení, která soudci vedou.

5.3. Situace v České republice

Česká republika do této chvíle postrádá regulaci, která by nebyla obecného charakteru a která by se speciálně vztahovala k problematice chování soudců na SNS. Chybí nám tedy stanovisko, které by odpovědělo na všechny již zmíněné konkrétní otázky, jak tomu je ve výše probraných státech. Jsme tedy bez jakékoliv regulace toho, jak se mají soudci na SNS chovat? Nejsme, máme totiž relevantní zákon č. 6/2002 Sb., zákon o soudech a soudcích⁴⁶, kde musíme vyhledat obecné normy, které budeme poté muset vykládat v kontextu problematiky sociálních médií. Stěžejní je § 80, jenž v odstavci 1 říká:

„*Soudce a přisedící je povinen vykonávat svědomitě svou funkci a při výkonu funkce a v občanském životě se zdržet všeho, co by mohlo narušit důstojnost soudcovské funkce nebo ohrozit důvěru v nezávislé, nestranné a spravedlivé rozhodování soudů.*“

První obecné pravidlo je tedy relativně jasné a určité se bude aplikovat i na aktivitu soudce na SNS. Odsta-

³⁹ Poradní stanovisko č. 66 Výboru pro soudcovskou etiku státu Kalifornie ze dne 23. 11. 2010. [online]. Dostupné z: <http://www.caljudges.org/files/pdf/Opinion%2066FinalShort.pdf>.

⁴⁰ Oficiální stanovisko č. JE-119 Etického výboru soudnictví státu Kentucky ze dne 20. 1. 2010. [online]. Dostupné z: http://courts.ky.gov/commissionscommittees/JEC/JEC_Opinions/JE_119.pdf.

⁴¹ Poradní stanovisko č. 12-01 Etického výboru soudnictví státu Tennessee ze dne 23. 10. 2012. [online]. Dostupné z: http://www.tncourts.gov/sites/default/files/docs/advisory_opinion_12-01.pdf.

⁴² Poradní stanovisko č. 2011-3 Poradní poroty etiky soudců ze dne 06. 07. 2011. [online]. Dostupné z: <http://www.oscn.net/applications/oscn/DeliverDocument.asp?CiteID=464147>.

⁴³ Poradní stanoviska Rady kárné a disciplinární komise Nejvyššího soudu státu Ohio.[online]. Dostupné z: http://www.supremecourt.ohio.gov/Boards/BOC/Advisory_Opinions/2010/default.asp.

⁴⁴ HOVEL, Revital. Panel: Israeli judges can't 'friend' attorneys on Facebook, LinkedIn. *Haaretz Daily Newspaper Ltd.*[online]. 2014.[cit. 16. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.haaretz.com/news/national/.premium-1.571879>.

⁴⁵ HOVEL, op. cit.

⁴⁶ Zákon č. 6/2002 Sb., zákon o soudech a soudcích.

vec 2 nabízí demonstrativní výčet toho, jak by se soudce měl a neměl chovat v zájmu záruk nezávislosti a nestrannosti výkonu soudcovské funkce. Určitě nesmí být také opomenut odst. 4, jenž pamatuje na chování soudce i mimo výkon jeho funkce.

Co se týče možného vyloučení soudce pro podjatost, zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád vylučuje soudce a přísedící z projednávání a rozhodnutí věci, jestliže „...se zřetelem na jejich poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je tu důvod pochybovat o jejich nepodjatosti.“

Soudcovská unie, což je dobrovolné stavovské sdružení soudců,⁴⁷ vydala v roce 2005 Etické zásady chování soudce⁴⁸, kde je relevantní zásada č. II – Nestrannost a zásada č. IV – Důstojnost. Na obě tyto zásady číhají, jak jsme se již přesvědčili v případech ze Spojených států, na sociálních sítích různé nástrahy, a proto by si i zde zasloužily konkretizaci v podobě stanoviska.

Vidíme, že se ustanovení českého právního řádu v ničem významném neliší od ustanovení Modelového kodexu ABA z roku 1990, a tedy i kodexů vlastních pouze pro konkrétní státy. Chybí pouze udělat další krok ke konkretizaci těchto obecných ustanovení skrze nějaký typ stanoviska. Český právní řád má tedy ty potřebné základy, na kterých by se dalo stavět, pokud by zde byla vůle a možnost. Otázka ovšem je, kdo by měl rozhodnout o odpovědích na otázky, které zde byly v celé práci zmiňovány. Kdo tedy řekne, jestli si může soudce přidat do „přátel“ advokáty? Nabízí se Soudcovská unie, která by mohla vytvořit výbor, jenž by vydal stanovisko týkající se daného problému. Při vybírání členů výboru by mohla spolupracovat minimálně s Českou advokátní komorou. Zřejmě nejlepší volbou by byla Nejvyšší rada soudnictví, kdyby v České republice existovala. Napadá mě ještě možnost vytvoření poradního výboru na Ministerstvu spravedlnosti, jehož stanovisko by mohlo být také velmi užitečné.

6. Závěr

Svět se stále vyvíjí. Jak už jsem mnohokrát připomínal, počty uživatelů sociálních médií se s největší pravděpodobností nebudou zmenšovat. SNS na justici nepočkají. Justice musí tento raketový nástup zachytit sama a sama si ho nesmí nechat prolétnout mezi prsty. Dokonce ani nemusí dojít k tomu, abychom vymýšleli vlastní pravidla a experimentovali s nimi. Ne, že by to možná nebylo tak špatné, ale proč se nenechat inspi-

⁴⁷ Soudcovská unie ČR. SU ČR. *Soudcovská unie ČR* [online]. [cit. 16. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.sucr.cz/o-nas/sucr.html>.

⁴⁸ Etické zásady chování soudce Soudcovské Unie ČR [online]. 2005, [cit. 16. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.sucr.cz/o-nas/eticke-zasady-chovani-soudce.html>.

rovat tam, kde mají již základní diskuzi za sebou a nyní pouze zdokonalují to, co stálo měsíce a roky úsilí, aby vůbec vzniklo? Mám zato, že Newyorský model je tou správnou cestou, kam bychom se mohli vydat. Tento nabízí rozumnou úpravu, která je založena na otevřenosti. Podle mého názoru nespazuje soudcům neúměrně ruce v jejich vystupování na sociálních sítích a přitom soudcům možné problémy spojené s takovouto aktivitou dostatečně přibližuje a upozorňuje na ně. Výsledkem této úpravy by tedy měl obeznámený a obezřetný soudce, kterému není a priori zakázána celková socializace na SNS nebo některé její aspekty. Restriktivnější přístupy by podle mého názoru byly krokem zpátky. Neupravovat chování soudců na sociálních sítích by ale bylo to nejhorší řešení. Dřív nebo později se ostatní evropské státy probudí a začnou tuto problematiku řešit. Proč nebyť třeba prvním z nich? Proč čekat na ostatní, když už nyní je tato problematika pro ty, kdo se chtějí o ní něco dozvědět, relativně dobře přístupná a není pouze plná otazníků? Nemusíme přeci čekat, až ke konkrétnímu případu dojde a až na ten reagovat. Myslím, že máme dost informací k tomu, abychom mohli takovému pozdnímu řešení předejít.

V anglosaské právní kultuře jsou precedenty pramenem práva a proto je v těchto zemích možná takový zájem na tom, aby tento typ aktivity soudců nebyl úplně bez regulace. Paradoxní ovšem je, že země tohoto systému se této problematice dotknou raději v takovéto organizované formě výborů, než aby řešení přenechaly na soudcích, kteří by takovéto kauzy rozhodovali. Naopak země kontinentálního systému práva situaci ignorují a v podstatě nechávají soudce rozhodující o tomto typu podjatosti, aby se s tímto problémem „poprali“ sami.

Summary

This article addresses a current issue of judicial conduct regarding judicial activities on social medias. Social networking sites such as Facebook and Twitter are rapidly extending their already huge popularity and are also affecting judicial system as a whole. Judges are exposed to people trying to influence them to decide cases according to their own selfish wishes. Social medias are a brilliant platform for such undesirable activities. This article therefore tries to answer relevant and important questions that are arising. Inspiration to answer the questions can be found in United States of America. Competent American institutions have already taken first steps in order to regulate the problem. Both federal and state level regulations and recommendations are a significant parts of this article. Israel is also one of the few countries that did not let this matter unattended. The aim of this article is to enlighten Czech legal public to the matter and initiate a productive discussion.